

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että tavoite tehostaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä kehittämällä alkuvaiheen kotoutumispalveluita, neuvonnan ja ohjauksen saavutettavuutta sekä palvelutarpeiden huomiointia on perusteltua. Pyrkimykset maahanmuuttajien osallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi, yhdenvertaisuuden lisäämiseksi sekä väestösuhteiden vahvistamiseksi ovat vahvana tukena maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisessä. Inhimillisten seikkojen lisäksi kotoutumiseen tähtäävät toimet ovat perusteltuja elinvoiman kannalta, sillä maahanmuutto, monimuotoisuus ja kansainvälinen osaaminen ovat merkittäviä tekijöitä alueiden ja kuntien elinvoiman kehittämisessä. Maahanmuutto vastaa osaltaan myös työvoiman saatavuuden ongelmiin.

Päijät-Hämeen liitto kiinnittää erityistä huomiota kotoutumislain mukanaan tuomaan kuntien vastuun ja tehtävien merkittävään lisääntymiseen. Uusien tehtävien vaikutukset kuntatalouteen, henkilöstöresursseihin sekä työntekijöiden osaamiseen tulee huomioida ja varmistaa ennen lain voimaantuloa. Kunnille ei voi asettaa lisää tehtäviä ilman tehtävien asianmukaisen hoidon edellyttämää rahoitusta. Myös merkittävät kuntakohtaiset erot kuntien koossa ja kuntarakenteissa on tarpeen ottaa huomioon lakiuudistuksessa. Pääsääntöisesti maahanmuutto keskittyy suurempiin kuntiin, jolloin myös palveluiden tarve on suurta. Pienten kuntien ongelmana on, että kunnassa voi olla vain yksittäisiä maahanmuuttajia, jolloin ongelmia voi tulla palveluiden tarjonnassa sekä työntekijöiden osaamisessa. Päijät-Hämeen liiton näkemys on, että kuntien välisen yhteistyön mahdollisuus on pienten kuntien kannalta välttämätöntä.

Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä kotoutumiseen liittyvää lainsäädäntöä on tarpeen täsmentää tarvittavilta osin vuoden 2023 alusta. Päijät-Hämeen liiton näkemyksen mukaan lain voimaantulossa tulisi kuitenkin huomioida TE2024 uudistus ja sen voimaantulo, koska kotoutumiseen liittyvä lainsäädäntö on erityisen tiiviissä yhteydessä työvoimapalveluihin.

Kotouttamislain tulee tukea monialaista yhteistyötä ja varmistaa kotoutumista edistävät rakenteet niin, että järjestelmä on maahanmuuttajien sekä viranomaisten kannalta mahdollisimman selkeä. Päijät-Hämeen liiton näkemyksen mukaan lakiluonnoksessa esitetty kuntien ja hyvinvointialueiden sekä suunniteltujen työllisyshoitoalueiden välinen yhteistyö ja yhteistyön rakenteet vaativat selkeyttämistä.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin tekeminen lakiehdotuksessa esitetyille henkilöille tai kokonaisille perheille vaatii perehtyneisyyttä ja ammatillista osaamista. Lakiehdotuksessa esitettyjen tehtävien perusteella on tulkittavissa, että tehtävä vaatii erityistä perehtyneisyyttä työvoimapalveluihin sekä koulutusjärjestelmään, mikä tukee yleisissä kommentteissa esitettyä tarvetta huomioida tämän lain valmistelussa TE2024 uudistus. Haavoittuvien ryhmien erityistä huomioimista Päijät-Hämeen liitto pitää hyvänä asiana. Lisäksi Päijät-Hämeen liitto toteaa, että kotoutumissuunnitelman enimmäisajaksi määritelty kaksi vuotta ei ole välttämättä riittävä aika kaikkien maahanmuuttajien kohdalla.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

Päijät-Hämeen liiton näkemyksen mukaan tällä hetkellä kaikissa kunnissa ei ole riittävää osaamista maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen, omaehtoiseen opiskeluun tai muihin koulutuksiin tai niiden hankkimiseen liittyen.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Ei erityistä lausuttavaa.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Päijät-Hämeen liiton näkemyksen mukaan lakiehdotuksen mukaisesti vastuu alaikäisistä ilman huoltajaa tulleista kuuluu hyvinvointialueille.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Ei erityistä lausuttavaa.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että lakiehdotuksessa esitetyt kuntien kotoutumisen edistämisen tehtävät ovat merkittäviä muun muassa suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja yhteensovittamisen osalta. Erityisesti pienten yksitäisten kuntien mahdollisuudet vastata lain toteutuksesta ovat hyvin rajalliset, mikä on tarpeen huomioida lakia valmisteltaessa. Kuntien raportointivelvollisuutta ELY:lle kahden vuoden välein Päijät-Hämeen liitto pitää liian tiiviinä.

Päijät-Hämeen liiton näkemyksen mukaan kuntien, hyvinvointialueen ja valtion tehtävänjaon tulee olla selkeä, kokonaisuutta tukeva ja päällekkäisyyksiä välttävä. Esimerkiksi kuntien sekä ELY-keskusten monialaisten maahanmuuttoa ja kotoutumista edistävien yhteistyöryhmien tehtävät eivät saa olla päällekkäisiä, mutta eivät myöskään toisistaan irrallisia. Kotoutumisen edistämiseen liittyvä

suunnittelu, kehittäminen ja seuranta sekä monialaisen yhteistyöryhmän perustaminen olisi tarkoituksenmukaista tehdä riittävän isolla väestöpohjalla, hyödyntäen esimerkiksi työllisyydenhoitoalueita, sen sijaan että jokainen kunta toteuttaisi tehtävät yksin.

Valtion korvaukset (8 luku)

Lakimuutoksen myötä kuntien tehtävät maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen lisääntyvät merkittävästi. Päijät-Hämeen liitto korostaa lain mukanaan tuomien muutosten huomioimista kuntatalouteen ennen lain voimaantuloa. Kunnille ei saa asettaa lisää tehtäviä ilman tehtävien asianmukaisen hoidon edellyttämää rahoitusta. Lisäksi korvaukset ja niiden laskentaperusteet tulee määrittellä riittävän selkeästi ja mallin on oltava sellainen, että kuntataloutta on aidosti mahdollista ennakoita.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Päijät-Hämeen liiton näkemys on, että valtakunnallinen tietojärjestelmäkokonaisuus on tarpeellinen. Kuntien kannalta vuosi 2023 näyttäytyy tietojärjestelmien kannalta ongelmallisena, mikäli lakiesitys tulee voimaan ja valtakunnallinen tietojärjestelmä tulee toimintaan vasta 2024. Päijät-Hämeen liiton näkemys on, että lainsäädännön valmistelussa on huomioitava tietojärjestelmäkokonaisuus niin, etteivät kunnat joudu tekemään turhia väliaikaisratkaisuita.

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

Ei erityistä lausuttavaa.

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

Päijät-Hämeen liitto korostaa, että uusien tehtävien vaikutukset kuntatalouteen, henkilöstöresursseihin sekä työntekijöiden osaamiseen tulee huomioida ja varmistaa ennen lain voimaantuloa. Kunnille ei voi asettaa lisää tehtäviä ilman tehtävien asianmukaisen hoidon edellyttämää rahoitusta.

Lakiehdotus tulee varsin nopealla aikataululla. TE2024 -uudistus on parhaillaan alkamassa ja hyvinvointialueiden toiminta käynnisty vuoden vaihteessa. Lakiehdotuksen voimaantuloa olisi tarkoituksenmukaista siirtää siihen asti, kunnes em. uudistukset on saatu pidemmälle.

Paakkunainen Jari

Päijät-Hämeen liitto - Saila Juntunen, hyvinvointipäällikkö, Päijät-Hämeen liitto